

Extern miljöpåverkan

Bilagor till beskrivning av olika miljöpåverkanskategorier

Mauritz Glaumann
Getachew Assefa
Beatrice Kindembe
Ola Norman Eriksson

Högskolan i Gävle, Byggd miljö
KTH, Bebyggelseanalys
Februari 2007

Innehåll:

Bilaga 1. Karaktäriseringsfaktorer och andra ursprungsdata för beräkningarna.....	3
Uttunning av det stratosfäriska ozonlagret.....	3
Marknära ozon.....	8
Human- och ekotoxicitet	13
Humantoxicitet	13
Ekotoxicitet	14
Bilaga 2 Beräkning av skadevärde	18
Klimatförändring	18
Uttunning av det stratosfäriska ozonlagret.....	19
Försurning	20
Övergödning.....	21
Marknära ozon.....	22
Human-och ekotoxictet	23
Radioaktiv miljöpåverkan	25
Bilaga 3. Beskrivning av PCB (Polyklorerade bifenyler)	26
Vad är problemet?	26
Giftighet	26
Pågående aktiviteter	28
Miljömekanism.....	28
Händelsekedja	30
Karaktärisering	30
Utveckling	30
Historiskt	30
Framtiden	32
Total varaktighet	33
Omfattning	34
Geografiskt	34
Skador.....	34
Bilaga 4 Beskrivning av DEHP.....	37
Vad är problemet?	37
Pågående aktiviteter	37
Miljömekanism.....	37
Händelsekedja	38
Karaktärisering	38
Utveckling	38
Historiskt	38
Framtiden	40
Varaktighet.....	40
Omfattning	40
Geografiskt	40
Skador.....	40

Bilaga 1. Karaktäriseringsfaktorer och andra ursprungsdata för beräkningarna

Uttunning av det stratosfäriska ozonlagret

Tabell 1 Upphållstider och OPD värden för Klass I substanser¹

Chemical Name	Lifetime, in years	ODP
CFC-11 (CCl ₃ F) Trichlorofluoromethane	45	1.0
CFC-12 (CCl ₂ F ₂) Dichlorodifluoromethane	100	1.0
CFC-113 (C ₂ F ₃ Cl ₃) 1,1,2-Trichlorotrifluoroethane	85	1.0
CFC-114 (C ₂ F ₄ Cl ₂) Dichlorotetrafluoroethane	300	0.94
CFC-115 (C ₂ F ₅ Cl) Monochloropentafluoroethane	1700	0.44
Halon 1211 (CF ₂ ClBr) Bromochlorodifluoromethane	16	6.0
Halon 1301 (CF ₃ Br) Bromotrifluoromethane	65	2
Halon 2402 (C ₂ F ₄ Br ₂) Dibromotetrafluoroethane	20	<8.6
CFC-13 (CF ₃ Cl) Chlorotrifluoromethane	640	1.0
CFC-111 (C ₂ FCl ₅) Pentachlorofluoroethane		1.0
CFC-112 (C ₂ F ₂ Cl ₄) Tetrachlorodifluoroethane		1.0
CFC-211 (C ₃ FCl ₇) Heptachlorofluoropropane		1.0
CFC-212 (C ₃ F ₂ Cl ₆) Hexachlorodifluoropropane		1.0
CFC-213 (C ₃ F ₃ Cl ₅)		1.0

¹ US EPA (2003c)

Pentachlorotrifluoropropane		
CFC-214 (C ₃ F ₄ Cl ₄) Tetrachlorotetrafluoropropane		1.0
CFC-215 (C ₃ F ₅ Cl ₃) Trichloropentafluoropropane		1.0
CFC-216 (C ₃ F ₆ Cl ₂) Dichlorohexafluoropropane		1.0
CFC-217 (C ₃ F ₇ Cl) Chloroheptafluoropropane		1.0
CCl ₄ Carbon tetrachloride	26	0.73
Methyl Chloroform (C ₂ H ₃ Cl ₃) 1,1,1-trichloroethane	5.0	0.12
Methyl Bromide (CH ₃ Br)	0.7	0.38
CH ₂ Br ₂		1.0
HBFC-12B1 (CHF ₂ Br)		0.74
CH ₂ FBr		0.73
C ₂ H ₂ F ₄		0.3 - 0.8
C ₂ H ₂ F ₂ Br ₃		0.5 - 1.8
C ₂ H ₂ F ₃ Br ₂		0.4 - 1.6
C ₂ H ₂ F ₄ Br		0.7 - 1.2
C ₂ H ₂ F ₂ Br ₃		0.1 - 1.1
C ₂ H ₂ F ₂ Br ₂		0.2 - 1.5
C ₂ H ₂ F ₃ Br		0.7 - 1.6
C ₂ H ₃ F ₂ Br ₂		0.1 - 1.7
C ₂ H ₃ F ₂ Br		0.2 - 1.1
C ₂ H ₄ FBr		0.07 - 0.1
C ₃ H ₂ F ₆		0.3 - 1.5
C ₃ H ₂ F ₅ Br		0.2 - 1.9
C ₃ H ₂ F ₄ Br ₂		0.3 - 1.8
C ₃ H ₂ F ₄ Br ₃		0.5 - 2.2
C ₃ H ₂ F ₅ Br ₂		0.9 - 2.0
C ₃ H ₂ F ₆ Br		0.7 - 3.3
C ₃ H ₃ F ₅		0.1 - 1.9
C ₃ H ₃ F ₄ Br ₂		0.2 - 2.1
C ₃ H ₃ F ₄ Br ₃		0.2 - 5.6

C3H2F4Br2		0.3 - 7.5
C3H2F5Br		0.9 - 1.4
C3H3FBr4		0.08 - 1.9
C3H3F2Br3		0.1 - 3.1
C3H3F3Br2		0.1 - 2.5
C3H3F4Br		0.3 - 4.4
C3H4FBr3		0.03 - 0.3
C3H4F2Br2		0.1 - 1.0
C3H4F3Br		0.07 - 0.8
C3H5FBr2		0.04 - 0.4
C3H5F2Br		0.07 - 0.8
C3H6FBr		0.02 - 0.7

Tabell 2 Upphållstider och OPD värden för Klass II substanser²

Chemical Name	Lifetime, in years	ODP
HCFC-21 (CHFCI ₂) Dichlorofluoromethane	1.7	0.04
HCFC-22 (CHF ₂ Cl) Monochlorodifluoromethane	12.0	0.05
HCFC-31 (CH ₂ FCI) Monochlorofluoromethane		0.02
HCFC-121 (C ₂ HFCI ₄) Tetrachlorofluoroethane		0.01 - 0.04
HCFC-122 (C ₂ HF ₂ CI ₃) Trichlorodifluoroethane		0.02 - 0.08
HCFC-123 (C ₂ HF ₃ CI ₂) Dichlorotrifluoroethane	1.3	0.02
HCFC-124 (C ₂ HF ₄ Cl) Monochlorotetrafluoroethane	5.8	0.02
HCFC-131 (C ₂ H ₂ FCI ₃) Trichlorofluoroethane		0.007 - 0.05
HCFC-132b (C ₂ H ₂ F ₂ CI ₂) Dichlorodifluoroethane		0.008 - 0.05
HCFC-133a (C ₂ H ₂ F ₃ Cl) Trichlorofluoroethane		0.02 - 0.06

² US EPA (2003d)

Monochlorotrifluoroethane		
HCFC-141b (C ₂ H ₃ FCl ₂) Dichlorofluoroethane	9.3	0.12
HCFC-142b (C ₂ H ₃ F ₂ Cl) Monochlorodifluoroethane	17.9	0.07
HCFC-221 (C ₃ HFCl ₆) Hexachlorofluoropropane		0.015 - 0.07
HCFC-222 (C ₃ HF ₂ Cl ₅) Pentachlorodifluoropropane		0.01 - 0.09
HCFC-223 (C ₃ HF ₃ Cl ₄) Tetrachlorotrifluoropropane		0.01 - 0.08
HCFC-224 (C ₃ HF ₄ Cl ₃) Trichlorotetrafluoropropane		0.01 - 0.09
HCFC-225ca (C ₃ HF ₅ Cl ₂) Dichloropentafluoropropane	1.9	0.02
HCFC-225cb (C ₃ HF ₅ Cl ₂) Dichloropentafluoropropane	5.8	0.03
HCFC-226 (C ₃ HF ₆ Cl) Monochlorohexafluoropropane		0.02 - 0.1
HCFC-231 (C ₃ H ₂ FCl ₅) Pentachlorofluoropropane		0.05 - 0.09
HCFC-232 (C ₃ H ₂ F ₂ Cl ₄) Tetrachlorodifluoropropane		0.008 - 0.1
HCFC-233 (C ₃ H ₂ F ₃ Cl ₃) Trichlorotrifluoropropane		0.007 - 0.23
HCFC-234 (C ₃ H ₂ F ₄ Cl ₂) Dichlorotetrafluoropropane		0.01 - 0.28
HCFC-235 (C ₃ H ₂ F ₅ Cl) Monochloropentafluoropropane		0.03 - 0.52
HCFC-241 (C ₃ H ₃ FCl ₄) Tetrachlorofluoropropane		0.004 - 0.09
HCFC-242 (C ₃ H ₃ F ₂ Cl ₃) Trichlorodifluoropropane		0.005 - 0.13
HCFC-243 (C ₃ H ₃ F ₃ Cl ₂) Dichlorotrifluoropropane		0.007 - 0.12
HCFC-244 (C ₃ H ₃ F ₄ Cl) Monochlorotetrafluoropropane		0.009 - 0.14
HCFC-251 (C ₃ H ₄ FCl ₃) Trichlorofluoropropane		0.001 - 0.01
HCFC-252 (C ₃ H ₄ F ₂ Cl ₂)		0.005 - 0.04

Dichlorodifluoropropane		
HCFC-253 (C ₃ H ₄ F ₃ Cl) Monochlorotrifluoropropane		0.003 - 0.03
HCFC-261 (C ₃ H ₅ FCl ₂) Dichlorofluoropropane		0.002 - 0.02
HCFC-262 (C ₃ H ₅ F ₂ Cl) Monochlorodifluoropropane		0.002 - 0.02
HCFC-271 (C ₃ H ₆ FCl) Monochlorofluoropropane		0.001 - 0.03

Marknära ozon

Tabell 1. POCP-värden hämtade från UMIP och använda i EcoEffect

1,2,3-trimethylbenzen	1,2
1,2,4-trimethylbenzen	1,2
1,2,5-trimethylbenzen	1,1
1-buten	1
1-penten	1,1
2,2-dimetylbutan	0,3
2,3-dimetylbutan	0,4
2-buten	1
2-methylbut-1-en	0,8
2-methylbut-2-en	0,8
2-methylheptan	0,5
2-methylhexan	0,5
2-methylnonan	0,4
2-methyloktan	0,5
2-metylpentan	0,5
2-penten	0,9
3-methylbut-1-en	0,9
3-methylhexan	0,5
3-metylpentan	0,4
acetaldehyd	0,5
Acetone	0,2
acetylen	0,2
acrolein	0,8
allyl chlorid	0,7
benzaldehyd	0,3
Benzene	0,2
butan-2.diol	0,3
butanol	0,4
butyraldehyd	0,6
Metan	0,007
Chloroform	0,003
Carbon monoxide	0,03
dimehyl ether	0,3
ethan	0,1
Ethanol	0,3
Ethyl acetate	0,2
ethylbenzen	0,6
ethylen	1
Formaldehyde	0,4
i-butan	0,3
i-butanol	0,3

i-butyl acetat	0,3
i-butyraldehyd	0,6
i-pentan	0,3
i-propanol	0,2
i-propylacetat	0,2
i-propylbenzen	0,6
isobuten	0,6
isopren	0,8
m-ethyltoluen	0,8
m-xylen	1
Methanol	0,1
methyl acetat	0,03
methyl chloroform	0,001
methyl ethyl keton	0,4
methyl i-butyl keton	0,6
methylcyklohexan	0,6
metylen chlorid	0,01
n-butan	0,4
n-butyl acetat	0,3
n-decan	0,5
n-dodecan	0,4
n-heptan	0,5
n-hexan	0,4
n-nonan	0,5
n-oktan	0,5
n-pentan	0,4
n-propylbenzen	0,5
n-undecan	0,4
o-ethyltoluen	0,7
o-xylen	0,7
p-ethyltoluen	0,7
p-yxlen	0,9
propan	0,4
propionaldehyd	0,6
propylen	1
propylenglucol methylether acetat	0,1
propylenglycol methyl ether	0,5
Tetrachlorethylene	0,01
Toluene	0,6
trichlorethylen	0,1
valeraldehyd	0,7
VOC (bil, diesel)	0,5
VOC (kraftverk)	0,4
C2H4-ekvavilenter	1

Tabell 3 POCP intervaller av VOC baserade på medel och maxförändringar i marknära ozon.³

Table 1. The POCP ranges for VOC based on average and maximum changes in ozone		POCP ranges relative to ethene			
		Average ozone production		Maximum change in ozone concentration	
Group	VOC	From	To	From	To
Alkanes	Methane	0.5	1.2	0.5	1.3
	Ethane	14	36	13	23
	Propane	39	71	29	49
	Butane	53	92	43	71
	i-Butane	47	69	32	57
	Pentane	73	116	63	106
	i-Pentane	25	65	30	58
	Hexane	81	128	72	119
	2-Methyl-Pentane	69	96	55	87
	3-Methyl-Pentane	73	108	61	98
	Heptane	76	123	68	124
	Octane	74	122	67	140
	2-Methyl-Heptane	71	103	57	90
	Nonane	73	121	65	125
	2-Methyl-Octane	71	104	56	96
	Decane	72	118	62	117
	2-Methyl-Nonane	71	105	55	93
	Undecane	69	115	57	113
	2-Methyl-Decane	70	106	53	94
	Dodecane	70	114	53	89
Methyl-cyclo-Hexane	38	112	36	125	
Alkenes	Ethene	100	100	100	100
	Propene	117	133	114	142
	1-Butene	115	137	113	134
	2-Butene	100	127	110	158

³Altenstedt and Pleijel (1998)

	i-Butene	86	104	79	128
	1-Pentene	107	135	95	123
	2-Pentene	116	141	122	182
	2-Methyl-1-Butene	94	101	78	106
	2-Methyl-2-Butene	72	151	71	290
	Isoprene	134	169	133	190
	Styrene	76	100	73	108
Alkynes	Acetylene (Ethyne)	26	59	22	45
Aromatics	Benzene	23	47	18	37
	Toluene	30	67	25	65
	o-Xylene	61	89	61	92
	m-Xylene	102	114	89	118
	p-Xylene	96	110	76	115
	Ethyl-Benzene	74	90	53	85
	1,2,3-Trimethyl-Benzene	58	66	59	68
	1,2,4-Trimethyl-Benzene	75	87	78	97
	1,3,5-Trimethyl-Benzene	59	68	63	85
	m-Ethyl-Toluene	94	108	72	110
	p-Ethyl-Toluene	94	97	67	98
	o-Ethyl-Toluene	61	64	45	64
	n-Propyl-Benzene	70	89	52	76
	i-Propyl-Benzene	59	67	37	61
Aldehydes	Formaldehyde	18	55	25	83
	Acetaldehyde	68	80	67	92
	Propionaldehyde	74	99	70	107
	Butyraldehyde	75	105	70	106
	i-Butyraldehyde	53	65	35	65
	Valeraldehyde	74	106	67	98
	Glyoxal	17	22	18	22
	Methyl-Glyoxal	52	91	66	130
	Acrolein	73	126	73	219

	Methacrolein	94	110	109	134
	Benzaldehyde	0	0	0	2.1
Ketones	Acetone	35	53	21	53
	Ethyl-Methyl-Ketone	57	61	33	58
	Methyl-i-Butyl-Ketone	65	89	49	96
Alcohols	Methanol	13	21	10	16
	Ethanol	44	63	36	57
	i-Propanol	37	43	23	38
	n-Butanol	63	95	57	91
Esters	Methyl-Acetate	4.1	9.6	3.2	5.9
	Ethyl-Acetate	7.4	40	7.8	34
	n-Butyl-Acetate	22	66	23	60
	s-Butyl-Acetate	12	49	15	40
Ethers and organic acids	Dimethyl-Ether	18	48	17	43
	Diethyl-Ether	25	80	21	66
	Methyl-t-Butyl-Ether	42	56	29	46
	Acetic Acid	11	20	8	13
Chlorocarbons	1,1-Dichloro-Ethene	1.1	3.5	1	2.5
	1,1-Dichloro-Ethane	3.8	12	3.3	9.5
	1,2-Dichloro-Ethane	0	0	0	2.8
	1,1,1-Trichloro-Ethane	0.1	0.3	0.1	1.3
	Trichloro-Ethene	5.6	15	5.5	13
	Tetrachloro-Ethene	0.7	2	0.5	1.4
Others	Methyl Mercaptan	60	64	63	122
	Diethyl Sulfide	50	74	41	71
	Diethyl Disulfide	34	38	38	110
	Carbon Monoxide	2.3	5.3	1.9	3.3

Ekotoxicitet

m3 vatten-akut

m3 vatten-kroniskt

m3 vatten renigsv.

m3 mark-kroni

Toluene	10	Acetone	4000	Hydrogene cyanide	800	1,2-Propylene oxide	0,03	Acetone	38000	Monoethanolamine	66
1,2-Propylene oxide	0,59	Benzene	4	Hydrogene sulphide	6700	1,2-Dichlorobenzene	500	Benzene	3,6	n-Butyl acetate	1,3
1,2-Dichlorobenzene	10	Chloroform	20	Iron	100	1,2-Dichloroethane	500	Chloroform	25	Nitriofracetate	0,38
1,2-Dichloroethane	10	Ethanol	0,001	Isopropylbenzene.			0,08	Ethanol	0,01	Nitrobenzenesulphoni	0,84
1-Butanol	0,04	Ethyl acetate	0,8	cumene	2,9			Ethyl acetate	0,58	c acid	110
2,3,7,8-Tetrachloroidbenzo-p-dioxin	280000000	Formaldehyde	0,4	Lead	2000			Formaldehyde	200	Phenol	67
		Sulphamic acid	2,8	Manganese	360			Sulphamic acid	28	Propylene glycol 1,2-	0,05
		Methanol	0,01	Mercury	2000			Methanol	0,009	propanediol	133
		Tetrachlorethylene	20	Methanol	0,05			Tetrachlorethylene	1,1	Tetrachloroidbenzo-p-	0,05
		Toluene	4	Methyl methacrylate	0,54			Toluene	0,97	Sodium benzoate	7,8
		Zinc	400	Molybdenum	2000			Lead	0,01	Sodium hypochlorite	610
		1,2-Propylene oxide	1,2	Monothanolamine	27			Mercury	0,01	Selenium	67
		2,4-Dinitrotoluene	10	n-Butyl acetate	2,8			Zinc	0,006	Sulphamic acid	35
		2-Chlorotoluene	10	Nickel	670			Nickel	0,07	Tetrachlorethylene	1,1
		2-Ethyl hexanol	1,3	Nitriofracetate	0,15			1,2-Propylene oxide	11	Thallium	22
		2-Propanol	100	1,2-Dichloroethane	0,09			2-Ethyl hexanol	0,65	Titanium	0,91
		3-Chlorotoluene	10,13	1-Butanol	0,01			3-Chlorotoluene	5000	Toluene	0,97
		4-Chlorotoluene	100	2,3,7,8-Tetrachloroidbenzo-p-dioxin	0,44			4-Chlorotoluene	5000	Triethanolamine	14
		Acetic acid	0,2	Tetrachloroidbenzo-p-dioxin	560000000			Acetic acid	0,02	Triethylamine	80
		Acetone	10	Propylene glycol 1,2-propanediol	0,02			Acetone	500000	Vanadium	0,43
		Anionic detergent (worst case)	10	Selenium	20000			Anionic detergent (worst case)	50	Xylenes mixed	0,4
		Anthracene	10000	2-Chlorotoluene	200			Anionic detergent (worst case)	5000000	Zinc	0,007
		Arsenic	190	2-Chlorotoluene	3,2			Anthracene	500000	Nickel	0,05
		Atrazine	670	3-Chlorotoluene	270			Arsenic	2,5		
		Benzene	2	4-Chlorotoluene	14			Atrazine	33000		
		Benzotriazole	10	Acetic acid	0,08			Benzene	500000		
		Biphenyl	100	Anionic detergent	20			Benzoatriazole	5		
		Cadmium	12000	Benzotriazole	4			Cadmium	1		
		Chlorobenzene	100	Cobalt	400			Chlorobenzene	5000		
		Chloroform	10	Copper	2500			Chloroform	500		
		Chromium	67	Dibutyltinoxide	2000			Cobalt	120		
		Cobalt	200	Diethylene glycol	0,001			Copper	25000		
		Copper	1300	Hexane	150			Chlorobenzene	5000		
		Dibutyltinoxide	0,45	Hydrogene cyanide	800			Chloroform	500		
		Diethanolamine	1,3	Iron	20			Chromium	1		
		Diethylene glycol	0,02	Isopropylbenzene.	2,9			Cobalt	120		
		Diethylene glycol mono-n-butyl ether	0,2	Manganese	71			Copper	25000		
		Ethanol	0,002	Anionic detergent	20000			Dibutyltinoxide	670		
		Ethyl acetate	0,21	Anthracene	50000			Diethanolamine	0,005		
		Ethylene glycol	0,002	Arsenic	1900			Diethylaminoethanol	0,003		
		Ethylenediamine		Benzene	4			Diethylene glycol	0,006		
		tetraacetic acid	0,2	Benzoatriazole	20			Ethyl acetate	0,001		
		Ethylenediamine 1,2-ethanediamine	0,43	Cobalt	400			Ethylenediamine	0,48		
		Formaldehyde	60	Chromium	670			tetraacetic acid	0,48		
		Hexane	74	Copper	13000			Ethylenediamine 1,2-ethanediamine	0,5		
		Hydrogene cyanide	2000	Dibutyltinoxide	2000			Formaldehyde	0,5		
		Hydrogene sulphide	3300	Diethanolamine	0,91			Hexane	2,5		
		Iron	10	Diethylaminoethanol	13			Hydrogene cyanide	7600		
		Isopropylbenzene.	7,1	Diethylene glycol	0,03			Hydrogene cyanide	100000		
		Lead	200	Diethylene glycol mono-n-butyl ether	0,2			Hydrogene sulphide	170000		
		Manganese	36	Ethanol	0,005			Iron	6,7		
		Mercury	200	Ethyl acetate	0,41			Isopropylbenzene.	1,9		
		Methanol	0,025	Ethylene glycol	0,005			Lead	5000		
		Methyl methacrylate	0,27	Ethylenediamine	0,09			Manganese	130		
		Molybdenum	200	ethylacetic acid	1,8			Methanol	0,008		
		Monoethanolamine	13	Ethylenediamine 1,2-ethanediamine	0,87			1,2-Dichloroethane	130		
		n-Butyl acetate	0,56	Formaldehyde	120			1-Butanol	0,11		
		Nickel	67	Hexane	150			2,3,7,8-Tetrachloroidbenzo-p-dioxin	0,08		
		Nitriofracetate	0,08	Hydrogene cyanide	800			2-Chlorotoluene	0,49		
		Nitrobenzenesulphoni c acid	0,04	Hydrogene sulphide	6700			2-Chlorotoluene	10		
		Phenol	22	Iron	100			3-Chlorotoluene	14		
		Propylene glycol 1,2-propanediol	0,01	Isopropylbenzene.	2,9			4-Chlorotoluene	12		
		Selenium	1400	cumene	2,9			Benzene	3,6		
		Sodium benzoate	1,6	Lead	2000			Chlorobenzene	38		
		Sodium hypochlorite	27	Manganese	360			Chloroform	25		
		Strontium (Sr)	1000	Methanol	0,05			Hexane	2,5		
		Styrene	40	Methyl methacrylate	0,54			Hydrogene cyanide	7600		
		Sulphamic acid	7	Molybdenum	2000			Isopropylbenzene.	0,08		
		Tetrachlorethylene	10	Monothanolamine	27			Nitrobenzenesulphoni c acid	0,84		
		Thallium	330	n-Butyl acetate	2,8			Tetrachlorethylene	1,1		
		Thorium	1700	Nickel	670			2,4-Dinitrotoluene	10		
		Titanium	14	Nitriofracetate	0,15			2-Chlorotoluene	10		
		Triethanolamine	1,1	Nitrobenzenesulphoni c acid	0,09			2-Ethyl hexanol	0,16		
		Triethylamine	10	Phenol	44			2-Propanol	0,58		
		Triethylamine	20	Propylene glycol 1,2-propanediol	0,02			3-Chlorotoluene	14		
		Vanadium	10	Selenium	20000			4-Chlorotoluene	12		
		Xylenes mixed	10	Sodium benzoate	3,2			Acetic acid	0,98		
		Zinc	100	Sodium hypochlorite	270			Acetone	47000		
				Strontium (Sr)	10000			Anionic detergent (worst case)	41		
				Sulphamic acid	14			anthracene	58		
				Tetrachlorethylene	20			Atrazine	530		
				Thallium	3300			Benzene	3,6		
				Thorium	1700			Chlorobenzene	38		
				Titanium	140			Chloroform	25		
				Triethanolamine	5,6			Hexane	2,5		
				Triethylamine	100			Hydrogene cyanide	7600		
				Vanadium	200			Isopropylbenzene.	0,08		
				Xylenes mixed	4			Nitrobenzenesulphoni c acid	0,84		
				Zinc	1000			Phenol	110		
				1,2-Dichlorobenzene	10			Propylene glycol 1,2-propanediol	0,05		
				2-Chlorotoluene	200			Selenium	133		
				3-Chlorotoluene	200			Sodium benzoate	7,8		
				4-Chlorotoluene	200			Sodium hypochlorite	610		
				Benzene	4			Strontium (Sr)	67		
				Chlorobenzene	200						
				Chloroform	20						
				Hexane	150						
				Hydrogene cyanide	800						
				Isopropylbenzene.							

Tabell 2 Effektfaktorer (karakteriseringsfaktorer) för några ämnen med förekomst inom byggsektorn

Ämnen	CAS-nr	Emission till luft			Emission till vatten			Emission till mark		
		EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g
Antimon	7440-36-0	2,0*10 ⁴	64	17	0	3,2*10 ²	0	0	0	21
Arsenik	7440-38-2	9,5*10 ⁶	7,4	1,0*10 ²	0	37	0	0	0	1,3*10 ²
1,2-Benzisotiazolin-3-on	2634-55	2,8*10 ⁴	0	0	0	1,3*10 ⁻⁴	0	0	0,32	0,32
1-Butanol	71-36-3	1,3*10 ⁴	1,4*10 ⁻³⁴	0,14	0	7*1*10 ⁻³	0	0	0,18	0,18
2-ethylhexanol	104-76-7	1,8*10 ³	0	0	0	2,8*10 ⁻²	0	0	1,5*10 ⁻³	1,5*10 ⁻³
Bly	7439-92-1	1,0*10 ⁸	53	8,3*10 ⁻²	0	2,6*10 ⁻²	0	0	0	0,10
Cadmium	7740-46-9	1,1*10 ⁸	5,6*10 ²	4,5	0	2,8*10 ³	0	0	0	5,6
Dietylenglykolmonobutyleter	112-34-5	2,0*10 ⁶	0	0	0	3,4*10 ⁻³	0	0	0	0,16
Etanol	64-17-5	1,1*10 ²	2,9*10 ⁻⁷	1,5*10 ⁻⁴	0	1,5*10 ⁻⁶	0	0	0	1,8*10 ⁻⁴
Etylacetat	141-78-6	6,9*10 ²	8,9*10 ⁻⁶	1,2*10 ⁻³	0	4,4*10 ⁻⁵	0	0	0	1,5*10 ⁻³
Ämnen	CAS-nr	Emission till luft			Emission till vatten			Emission till mark		
		EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g

Etylendiamin	107-15-3	2,0*10 ⁻⁴	0	0	0	1,4*10 ⁻⁵	0	0	0	1,5*10 ⁻³
Etylenglykol	107-21-1	8,3*10 ⁵	1,4*10 ⁻³	2,0*10 ⁻⁵	0	7,0*10 ⁻³	0	0	0	2,5*10 ⁻⁵
Etylenglykolmonoetyl eteracetat	111-15-9	3,7*10 ³	0	0	0	1,5*10 ⁻³	0	0	0	6,6*10 ⁻²
Etylenglykolmonobutyleter	111-76-2	2,1*10 ⁴	0	0	0	8,4*10 ⁻⁵	0	0	0	3,5*10 ⁻³
Hexametylen diisocyanat (HDI)	822-06-0	7,1*10 ⁵	12	0,56	0	61	0	0	0	0,70
Fenol	108-95-2	1,4*10 ⁶	0	0	0	3,4*10 ⁻²	0	0	0	6,4*10 ⁻⁵
Formaldehyd	50-00-0	1,3*10 ⁷	2,2*10 ⁻⁵	5,8*10 ⁻³	0	1,1*10 ⁻⁴	0	0	0	6,3*10 ⁻⁴
Isobutanol	78-83-1	13	2,9*10 ⁻⁶	3,8*10 ⁻⁴	0	1,5*10 ⁻⁵	0	0	0	4,7*10 ⁻⁴
Koppar	7440-50-8	5,7*10 ²	3,4	4,0*10 ⁻³	0	17	0	0	0	5,0*10 ⁻³
Ämnen	CAS-nr	Emission till luft			Emission till vatten			Emission till mark		
		EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g
Krom (metalliskt)	7440-47-3	1,0*10 ⁶	3,6	1,1	0	18	0	0	0	1,4
Kvikksilver	7439-97-6	6,7*10 ⁶	1,1*10 ⁵	81	6,7*10 ⁶	1,1*10 ⁵	81	6,7*10 ⁶	1,1*10 ⁵	81
Metanol	67-56-1	2,5*10 ³	3,0*10 ⁻⁴	3,1*10 ⁻⁴	0	1,5*10 ⁻³	0	0	0	3,9*10 ⁻⁹
Metymetakrylat	80-62-6	1,0*10 ⁷	0	0	0	0	4,9*10 ⁻³	0	0	3,2*10 ⁻²

4,4'-Metylenbisfenylisocyanat (MDI)	101-68-8	5,0*10 ⁷	0	0	0	0	2,8.*10 ²	0	0	4,0*10 ⁻⁴
n-butylacetat	123-86-4	1,1*10 ³	7,0*10 ⁻³	5,0*10 ⁻²	0	3,5*10 ⁻²	0	0	0	6,2*10 ⁻²
Propylenglykol	57-55-6-6	1,5*10 ³	0	0	0	4,8*10 ⁻⁶	0	0	0	7,7*10 ⁴
Styren	100-42-5	1,0*10 ³	0	0	1,0*10 ³	0	0	1,0*10 ³	0	0
Toluen	108-88-3	2,5*10 ³	4,0*10 ³	1,1*10 ⁻³	2,5*10 ³	4,0*10 ³	1,0*10 ³	2,5*10 ⁻³	4,0*10 ⁻³	1,0*10 ⁻³
Toluendiamin	95-80-7	1,4*10 ³	0	0	0	1,3*10 ⁻⁴	0	0	0	1,1*10 ⁻²
Toluendiisocyanat 2,4/2,6	26471-62-5	7,1*10 ⁵	2,1	1,2*10 ⁻²	0	10	0	0	0	1,5*10 ⁻²
Trietylamin	121-44-8	1,4*10 ⁵	0	0	0	0,23	0	0	0	1,2
Ämnen	CAS-nr	Emission till luft			Emission till vatten			Emission till mark		
		EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g	EF (hta) m ³ /g	EF (htw) m ³ /g	EF (hts) m ³ /g
Vinylklorid	75-01-4	3,9*10 ⁵	0,40	4,0	3,9*10 ⁵	0,40	4,0	3,9*10 ⁵	0,40	4,0
Xylen	1330-20-7	6,7*10 ³	1,1*10 ⁻³	6,7*10 ⁻⁵	6,7*10 ³	1,1*10 ⁻³	6,7*10 ⁻⁵	6,7*10 ³	1,1*10 ⁻³	6,7*10 ⁻⁵
Zink	7440-66-6	8,1*10 ⁻⁴	4,1	1,3*10 ⁻²	0	21	0	0	0	1,6*10 ⁻²

Bilaga 2 Beräkning av skadevärde

Klimatförändring

Beräkning av det slutliga skadevärdet för klimatförändring görs ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden, tabell 1:

Referensområde: Hela jorden
 Referensbefolkning: 6 000 000 000
 Varaktighet, d : 500 år
 Medellivslängd, lt : 80 år
 Skalfaktor 1,0
 Maxfaktor⁴ 1,0

Tabell 1 Beräkning av skadevärde för stratosfärisk ozonuttunnning i EcoEffect

Slutproblem	Ingång D			Störningstid per person och år B_i	Prevalens = störda x störningstid $A_i * B_i$	Störningsvikt C_i	Ingång C, D			YLL/år $G_i = E_i * F_i$	Ingång A, B		Andel DALY förorsak. av miljöpåverkan J_i	Grupp-skadevärde $K_i = H_i * l_i * m * d / 2$
	Prod. förlust alt störning %	Max antal potentiellt berörda per år	Antal påverkade ett visst år A_i				YLD/år $D_i = A_i * B_i * C_i$	Antal döda ett visst år E_i	Förlorade år per person och år F_i		Globalt DALY/år $H_i = (D_i + G_i)$	Skalfaktor l_i		
Malaria											67 578 000	1,0	50%	8 447 250 000
Dengue											148 500	1,0	50%	18 562 500
Hjärt- och kärlsjukdomar											257 439 000	1,0	50%	32 179 875 000
Andningsproblem											93 908 000	1,0	50%	11 738 500 000
Förlust av arbetstillfällen i jordbruket	5	1 200 000 000	60 000 000	0,25		0,15	2 250 000	0	0	0	2 250 000	1,0	50%	281 250 000
Förlust av arbetstillfällen i skogsbruket	3	35 000 000	1 050 000	0,25		0,15	39 375	0	0	0	39 375	1,0	50%	4 921 875
Svält			50 000 000				3 125 000	1 800 000	0,625	1 125 000	4 250 000	1,0	100%	1 062 500 000
Drunkningsolyckor											31 535 000	1,0	10%	788 375 000
Folkförflyttningar			140 000	0,375		0,11	5 775	14 000	0,375	5 250	11 025	1,0	50%	1 378 125
Ingång A	Tillgång till globala DALY-värden				Maxfaktor (visst år till max år), m			Kategoriskadevärde = summa			54 522 612 500			
Ingång B	Tillgång till lokala DALY-värden				Varaktighetsfaktor, d			Diskonterat kategoriskadevärde			24,72			
Ingång C	Tillgång till lokal sjukdomsstatistik													
Ingång D	Annars													

⁴ Förhållandet mellan antalet DALY för ett valt referensår och året med maximala antalet DALY

Uttunning av det stratosfäriska ozonlagret

Beräkning av det slutliga skadevärdet görs ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden, tabell 2:

Referensområde:	Hela jorden
Referensbefolkning:	6 000 000 000
Varaktighet, d :	200 år
Medellivslängd, lt :	80 år
Skalfaktor	1,0
Maxfaktor ⁵	1,0

Tabell 2 Beräkning av skadevärde för stratosfärisk ozonuttunning i EcoEffect

Slutproblem	Ingång D				Ingång C	Ingång C, D		Ingång C, D			Ingång A, B		Andel DALY förorsak. av miljöpåverkan J_i	Grupp-skadevärde $K_i=H_i*J_i*m*d/2$
	Prod. förlust alt störning %	Max antal potentiellt berörda	Antal påverkade ett visst år A_i	Störnings-tid per person B_i	Prevalens = störda x störningstid $A_i * B_i$	Störnings-vikt C_i	YLD/år $D_i=A_i*B_i*C_i$	Antal döda ett visst år E_i	Förlorade år per person F_i	YLL/år $G_i=E_i*F_i$	Globalt DALY/år $H_i=(D_i+G_i)$			
Squamous Cell Carcinoma (SCC)			2160				410	65	23	1490	1 901	100%	190 080	
Basal cell carcinoma (BCC)			4838				919	15	23	334	1 253	100%	125 315	
Melanoma hudcancer (MSC)			361				69	90	23	2074	2 143	100%	214 268	
Grå starr			13120				15613	8	19	157	15 770	100%	1 576 955	
Minskade skördar	0,5	350 000 000	1750000	0,25		0,11	48611				48 611	100%	4 861 111	
Minskade skogstillväxt	0,5	1 200 000 000	6000000	0,25		0,11	166667				166 667	100%	16 666 667	
Minskade fiske	0,1	28 500 000	28500	0,25		0,11	792				792	100%	79 167	
Ingång A	Tillgång till globala DALY-värden				Maxfaktor (visst år till max år), m					Kategoriskadevärde = summa		23 713 561		
Ingång B	Tillgång till lokala DALY-värden				Varaktighetsfaktor, d					Diskonterat kategoriskadevärde		16,98		
Ingång C	Tillgång till lokal sjukdomsstatistik													
Ingång D	Annars													

⁵ Förhållandet mellan antalet DALY för ett valt referensår och året med maximala antalet DALY

Försurning

Beräkningsresultaten erhålls ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden,

Referensområde:	Sverige
Referensbefolkning:	9 000 000 personer
Varaktighet, d	200 år
Medellivslängd	80 år
Skalfaktor, lokalt/globalt, GDP ⁶	49 000 000 000 000/227 400 000 000 = 215
Referensår	2001
Maxfaktor, m	3

Tabell 3 Beräkning av skadevärde för försurning i EcoEffect

Problem/sjukdom	Prod. förlust alt störning	Max antal potentiellt påverkade per år	Antal direkt påverkade i Sverige 2001	Störnings- tid per person	Prevalens = störda x störningsti- d	Stör- nings- vikt	YLD/år	Antal döda ett visst år	Förlorade år per person	YLL/år	Globalt DALY/år	Skalfak- tor	Andel DALY försak. av miljöpåver- kan	Grupp- skadevärde
	%		A	B _i	A _i * B _i	C _i	D _i =A _i *B _i *C _i	E _i	F _i	G _i =E _i *F _i	H _i =(D _i +G _i)	I _i	J _i	K _i =H _i *I _i *J _i *m*d/2
Minskad virkesproduktion	3,8	30 000	1 140	0,25		0,11	32	0	0	0	32	215	100%	2 042 500
Minskade fiskfångster - yrkesfiske	3,2	4 400	141	0,25		0,11	122	0	0	0	122	215	100%	7 883 333
Minskade rekreativsv. - fritidsfiske	3,5	2 300 000	80 500	0,001		0,06	4	0	0	0	4	215	100%	284 863
Minskade skördar	0,6	57 000	342	0,25		0,11	10	0	0	0	10	215	100%	612 750
Minskade rekreativsvärden - skog			9 000 000	0,004		0,06	1 826	0	0	0	1 826	215	100%	117 766 854
Minskade rekreativsv. - vatten			9 000 000	0,001		0,06	439	0	0	0	439	215	100%	28 309 340
Ingång A	Tillgång till globala DALY-värden		Maxfaktor (visst år till max år), m			Kategoriskadevärde = summa					156 899 640			
Ingång B	Tillgång till lokala DALY-värden		Varaktighetsfaktor, d			Diskonterat kategoriskadevärde					18,87			
Ingång C	Tillgång till lokal sjukdomsstatistik													
Ingång D	Annars													

⁶ Bestämt efter Gross Domestic Product (GDP)

Övergödning

Beräkningsresultaten erhålls ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden, Maxfaktorn utgör kvoten mellan det år då maximalt antal DALY inträffar till följd av påverkan och visst år då man har data för.

Tabell 1.

Referensområde:	Sverige
Referensbefolkning	9 000 000
Varaktighet, <i>d</i>	400 år
Medellivslängd, <i>lt</i>	80 år
Skalfaktor, <i>s</i>	$49\,000\,000\,000\,000/227\,400\,000\,000 = 215$
Maxfaktor, <i>m</i>	2,0.

Tabell 4 Beräkning av skadevärde för övergödning i EcoEffect

Problem/sjukdom	Ingång D				Ingång C	Ingång C, D		Ingång C, D			Ingång A, B			Grupp-skadevärde
	Prod. förlust alt störning	Max antal potentiellt berörda per år	Antal direkt påverkade i Sverige ca 1990	Medelstörningstid per person & år	Prevalens = störda x störningstid	Störningsvikt	YLD/år	Antal döda ett visst år	Förlorade år per person	YLL/år	Globalt DALY/år	Skalfaktor	Andel DALY förorsak. av miljöpåverkan	
	%		A_i	B_i	$A_i * B_i$	C_i	$D_i=A_i*B_i*C_i$	E_i	F_i	$G_i=E_i*F_i$	$H_i=(D_i+G_i)$	I_i	J_i	$K_i=H_i*I_i*J_i*m*d/2$
Minskade fiskfångster - yrkesfiske	6,4	4 400	282	0,25		0,15	11	0	0	0	11	215	100%	908 160
Minskade rekreativsv. - fritidsfiske	6,1		2 300 000	0,0010		0,10	227	0	0	0	227	215	100%	19 533 445
Minskade rekreativsvärden - skog			9 000 000	0,0009		0,10	822	0	0	0	822	215	100%	70 660 112
Minskade rekreativsv. - vatten			9 000 000	0,0009		0,10	790	0	0	0	790	215	100%	67 942 416
Sänkta fastighetsvärden	5	100 000	5 000	0,375		0,07	131	0	0	0	131	215	100%	11 287 500

Ingång A

Tillgång till globala DALY-värden

Maxfaktor (visst år till max år), $m=2$

Kategoriskadevärde = summa

170 331 633

Ingång B

Tillgång till lokala DALY-värden

Varaktighetsfaktor, $d=400$

Diskonterat kategoriskadevärde

18,95

Ingång C

Tillgång till lokal sjukdomsstatistik

Ingång D

Annars

Marknära ozon

Beräkning av det slutliga skadevärdet görs ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden, tabell 5:

Referensområde:	Europa (EU-15)
Referens BNP	9 275 billion Euro
Varaktighet, d	50 år
Medellivslängd, lt	80 år
Skalfaktor, s	$34\,480 / 9\,275 = 3,7$
Maxfaktor, m	1

Maxfaktorn utgör kvoten mellan det år då maximalt antal DALY inträffar till följd av påverkan och visst år då man har data för.

Tabell 1. Beräkning av skadevärde för marknära ozon

Slutproblem	Ingång D				Ingång C	Ingång C, D	Ingång C, D			Ingång A, B		Andel DALY förorsak. av miljöpåverkan J_i	Grupp-skadevärde $K_i = H_i * I_i * J_i * s * m * d / 2$	
	Prod. förlust alt störning %	Max antal potentiellt berörda	Antal påverkade ett visst år A_i	Störnings-tid per person B_i	Prevalens = störda x störningstid $A_i * B_i$	Störnings-vikt C_i	YLD/år $D_i = A_i * B_i * C_i$	Antal döda ett visst år E_i	Förlorade år per person F_i	YLL/år $G_i = E_i * F_i$	Europe DALY/år $H_i = (D_i + G_i)$			Skalfak-tor I_i
Astmaattacker			10 019 110	0,0027		0,10	2705	0			2 705	3,7	100%	251 409
Nedsatt kondition			22 794 058	0,0027		0,05	3077	0			3 077	3,7	100%	285 985
Andningsproblem			8 268	0,0274		0,39	88	0			88	3,7	100%	8 211
Dagar med besvär			77 070 074	0,0027		0,05	10404	0			10 404	3,7	100%	966 957
Akutintagna för astma			30 828	0,0082		0,10	25	0			25	3,7	100%	2 349
Dödsfall			11 526				0	5	30	158	158	3,7	100%	14 689
Förlorade arbeten, skogsbruk	0,5	6 000 000	30 000	0,25		0,11	833	0			833	3,7	100%	77 447
Förlorade arben, jordbruk	5	1 000 000	50 000	0,25		0,11	1389	0			1 389	3,7	100%	129 079
	Ingång A	Tillgång till Europe DALY-värden									Kategoriskadevärde = summa			1 736 126
	Ingång B	Tillgång till globala DALY-värden					Maxfaktor (visst år till max år), $m=1$				Diskonterat kategoriskadevärde			14,37
	Ingång C	Tillgång till lokal sjukdomsstatistik					Varaktighetsfaktor, $d=50$							
	Ingång D	Annars												

Human-och ekotoxictet

Beräkningsresultaten erhålls ur nedanstående basdata och tidigare redovisade värden.

Referensområde:	Sverige/Världen
Referensbefolkning	9 000 000/6 000 000 000
Varaktighet, <i>d</i>	500 år
Medellivslängd, <i>lt</i>	80 år
Skalfaktor, <i>s</i>	49 000 000 000 000/227 400 000 000 = 215 (BNP)
Maxfaktor, <i>m</i>	2,5.

Tabell 1 Beräkning av DALY. Beräknade och antagna utgångsvärden är rödmarkerade..

Problem/sjukdom	YLD					YLL				DALY för visst år	Källa	Kommentar			
	Antal pers	Störningsvikt PTO	Störningsvikt VAS år/pers	Störningsstörningstid per person - årsandel	YLD/VAS, Sverige år	YLD/PTO, världen	YLD/VAS, världen	Antal döda pers	Förlorade år, Sverige år/pers	YLL, Sverige år			YLL, världen år	år	
Levercancer	907 950	0,239	0,25	1		217 000	228 876	501 000	12,6		6 333 000	6 561 876	Wärlden 1990	GBD	
Magsäckscancer	3 276 498	0,217	0,24	1		711 000	774 040	752 000	9,3		6 984 000	7 758 040	Wärlden 1990	GBD	Trachea, bronchus, lung cancers
Lungcancer	3 890 411	0,146	0,19	1		568 000	720 193	945 000	8,8		8 303 000	9 023 193	Wärlden 1990	GBD	
Hudcancer	1 266 667	0,045	0,11	1		57 000	142 373	48 000	10,6		508 000	650 373	Wärlden 1990	GBD	Poisonings
Förgiftning	597 381	0,611	0,52	1		365 000	310 591	242 000	25,2		6 090 000	6 400 591	Wärlden 1990	GBD	Cerebral pares
Rörelsehandikapp	7 523	0,30	0,30	1	2 227	0	0					0	Sverige 1988-95	SBS	Congenital anomalies - alla
Fosterskador	33 767 500	0,40	0,37	1		13 507 000	12 426 440	589 000	33,0		19 414 000	31 840 440	Wärlden 1990	GBD	
Hudsjukdomar (K)	302 375	0,025	0,10	1	29 633	0	0	145	7,8	1 126	0	0	Sverige 1988-95	SBS	
Infertilitet	56 724	0,18	0,21	1	11 889	0	0				0	0	Sverige 1988-95	SBS	
Asthma (H)	154 423 729	0,059	0,12	1		9 111 000	18 913 818	137 000	12,2		1 665 000	20 578 818	Wärlden 1990	GBD	
Neurologiska sjukdomar (E')	906 326	0,026	0,10	1	89 473	0	0	949	18,4	17 445	0	0	Sverige 1988-95	SBS	Nephritis, nephrosis
Njurskador	7 196 262	0,107	0,16	1		770 000	1 130 101	536 000	14,6		7 837 000	8 967 101	Wärlden 1990	GBD	
Allergisk rhinit (hösnuva)	488 226	0,012	0,09	1	43 276	0	0				0	0	Sverige 1988-95	SBS	

Röda siffror är fiktiva

GBD

Global Burden of Disease

SBS

Sjukdomsbördan i Sverige

Tabell 6. Beräkning av skadevärde för farliga ämnen utifrån DALY-värden.

Problem/sjukdom	Den viktigaste exponeringsvägen	DALY/år H_i	Andel DALY förorsak. av miljöpåverkan J_i	Grupp-skadevärde $K_i = H_i * I_i * J_i * m * d / 2$
Levercancer	föda	6 561 876	10%	410 117 249
Magsäckscancer	föda	7 758 040	10%	484 877 488
Lungcancer	luft	9 023 193	10%	563 949 555
Hudcancer	kontakt	555 458	10%	34 716 111
Förgiftning	föda	22 240 706	75%	10 425 331 117
Rörelsehandikapp	fosterliv	478 764	50%	149 613 663
Fosterskador	fosterliv	19 591 521	50%	6 122 350 179
Hudsjukdomar	kontakt	6 613 131	50%	2 066 603 516
Infertilitet	föda	2 556 210	75%	1 198 223 595
Asthma	luft	2 295 461	50%	717 331 441
Neurologiska sjukdomar	fosterliv	22 987 263	50%	7 183 519 714
Njurskador	fosterliv	7 950 010	50%	2 484 378 154
Allergisk rhinit (hösnuva)	föda	9 304 416	50%	2 907 629 943
Kategoriskadevärde = summa				34 748 641 724
Diskonterat kategoriskadevärde				24,27

Bilaga 3. Beskrivning av PCB (Polyklorerade bifenyler)

Vad är problemet?

Det finns 209 olika kongener* av PCB. Vissa PCB-kongener har strukturella likheter med dioxin och har visat liknande toxikologiska effekter. Men även icke dioxinlika PCB-kongener kan orsaka allvarliga skador. PCB är svårnedbrytbar och nedbrytningsprodukter av PCB utsöndras långsamt från kroppen och även dessa kan orsaka skadliga effekter.

Giftighet

Giftighet för olika kongener varierar mellan 2-10 g/kg kroppsvikt (råtta) och LC50 (96 timmar) för vattenlevande organismer varierar mellan 0,015–2,74 mg/l vatten. PCB är bioackumulerbar och log Pow* är mellan 7-11 beroende på kongen⁷.

Största delen av PCB-intag sker via feta animaliska livsmedel som fisk, mjölk och kött, samt bröstmjolk. PCBs persistens, förmåga att anrikas i levande organismer och höga fettlöslighet gör att de till stor del lagras i fettvävnaden⁸. Även metaboliterna* av PCB binds i kroppen. Till exempel OH-PCB (hydroxylerad PCB) fastnar i blodet, binds i plasma där det konkurrerar med aminosyran tyrosin som har en viktig roll i reglering av tillväxten och signalöverföring samt syntes av sköldkörtelhormoner. En annan PCB-metabolit är MSF-PCB (metyl sulfonyl PCB) som binds till proteiner i olika vävnader och kan hittas bundet till proteiner i lungceller⁹. PCB lagras alltså upp i blod, fettvävnader och bröstmjolk¹⁰.

Genomsnittligt dagligt intag av PCB beräknas idag till ca 10 ng/kg kroppsvikt för en vuxen person i Sverige. För ammade barn är siffran högre¹¹. Den biologiska halveringstiden, d.v.s. den tid det tar att utsöndra hälften av ett ämne i en organism varierar för olika ämnen. Den mest toxiska och bäst studerade dioxinen, TCDD (2,3,7,8-tetraklordibenso-p-dioxin) har hos människa en halveringstid i storleksordningen 6-10 år¹². Halveringstiden för arbetsrelaterade exponeringar för vissa PCB-kongener har beräknats till 4,8 år¹³.

Cancer, störningar på immunsystemet och reproduktionen samt fosterskador är de allvarligaste skadorna som relateras till PCB såväl hos djur som hos människor. I vattenmiljön

---

* Kongener: Medlemmar av en grupp halogenerade organiska ämnen med samma grundläggande molekylstruktur men olika antal och/eller placering av halogenerna. Ordet härrör närmast från engelskans *congener*.

* log Pow, Ett mått på benägenheten hos en kemikalie att ackumuleras i fettvävnad.

⁷ Wendy et al, 2002

⁸ Lambert et al, 1999

* Ämnen som bildas vid ämnesomsättningen i kroppen

⁹ Olsson et al, 1998; Öberg et al, 2000

¹⁰ Öberg et al, 1999; ASTDR, 2001

¹¹ IMM 2003

¹² Lambert, Op. Cit.

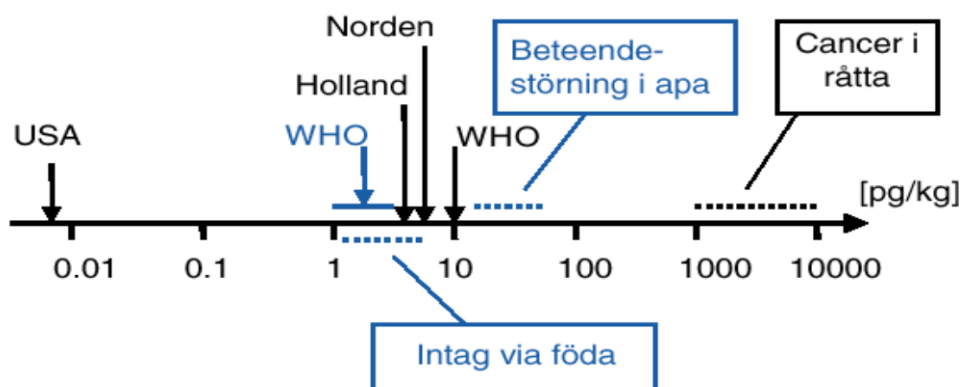
¹³ Olsson, 1998

ger PCB upphov till skadliga långtidseffekter¹⁴. Foster och spädbarn får i sig PCB och andra långlivade organiska miljögifter under utvecklingsstadiet via mamman genom amningen. Vanligtvis är doserna som allmänheten utsätts för genom födan så låga att märkbara skador inte kan urskiljas hos vuxna. Men för foster och små barn kan samma nivåer ge ökad sjuklighet och bli märkbara längre fram i livet. Effekterna är emellertid svåra att studera på individnivå. Epidemiologiska undersökningar av större grupper visar att exponering för PCB under foster- och spädbarnstiden kan leda till långsammare neurologisk och beteendemässig utveckling. Mekanismerna för dessa skador är dåligt kända. Däremot vet man att flera av de långlivade miljögifterna kan störa kroppens hormonella system som normalt styr mycket av individens tidigaste utveckling¹⁵.

PCB räknas till östrogena ämnen och kan rubba kroppens naturliga hormonbalans. Hormonstörande ämnen har visats ge negativa hälsoeffekter hos vilda djur och i djurförsök. Erfarenheter från ett östrogen läkemedel som gavs till gravida från 1940 – 1970-talet visade sig orsaka effekter på utvecklingen av könsorgan, beteende och immunsvaret hos både pojkar och flickor. Östrogenet (likt ämnen?) har visats vara en riskfaktor när det gäller ökning av bröstcancer samt testikelcancer. En tidig exponering för ett hormonstörande ämne kan ge effekter i vuxen ålder. Foster och spädbarn är mest känsliga för exponering som kan orsaka allvarliga effekter även i låga doser. Kunskapen om detta är dock fortfarande bristfällig.¹⁶

Generellt anses bedömningar av effekterna av PCB kompliceras av att de biologiska effekterna av olika PCB-kongener skiljer sig från varandra. Dioxinliknande PCB bedöms verka via samma mekanismer som dioxiner och riskbedöms tillsammans med dioxinerna. Verkningsmekanismer för ickedioxinlika PCB-kongener är däremot till stora delar okända. I Sverige bedömer man att PCB och dioxinerna PCDD/PCDF bidrar med lika mycket dioxinaktivitet? i maten.

De bedömningar av TDI (tolerabelt dagligt intag, se Figur 7) som gjordes i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet baserade sig på studier av cancer hos råttor. Osäkerheten kring riskerna för människa gjorde att olika länder och myndigheter kom till olika slutsatser. I USA kom man fram till en TDI <0,01 pg/kg, Holland och Nordiska länder <10 pg/g, WHO 10 pg/g och cancer i råttor bedömdes uppstå vid en TDI ≥ 1000 pg/g. Senare studier av beteendestörningar hos apa visade att störningarna uppstår vid TDI strax över 10 pg/g¹⁷.

Figur 1 Olika länders värden för acceptabelt dagligt intag (TDI) i relation till djurstudier och normalt intag av dioxin via födan.

¹⁴ KIFS 1994:12, 2001:3

¹⁵ Öberg et al, 2000

¹⁶ Toxikologiska rådet, 2003

¹⁷ Öberg et al, 2000

Pågående aktiviteter

Allt nyttjande av PCB i produkter såsom plaster, färger, fogmassor förbjöds i Sverige år 1972 efter det att man upptäckt höga halter i miljön. Men fram till mitten av 1970-talet importerades flera hundra ton PCB årligen för användning i slutna system såsom kondensatorer och transformatorer. Rapporterna om PCB:s spridning i miljön och dess skadliga effekter ledde till att användningen av ämnet förbjöds successivt i Sverige från 1972 fram till 1978. I slutna system förekom PCB fram till 1995. Motsvarande totala avveckling inom EU gäller för närvarande från år 2010¹⁸. Sedan 1995 får inte äldre utrustning som innehåller PCB begagnas i Sverige¹⁹. I USA förbjöds PCB 1977²⁰. Produktion och nyanvändning av PCB har med åren begränsats eller förbjudits i andra delar av världen. Redan på 1970-talet började förekomsten av PCB i miljön att minska i Sverige tack var dessa åtgärder. Det finns dock fortfarande hundratals ton PCB upplagrade i samhället. Exempelvis har rivna tätnings- eller golvmaterial från gamla hus hamnat på soptippar runt om i Sverige. Årligen tar Sverige emot flera ton PCB från andra länder via luft och nederbörd. På samma sätt exporterar Sverige den PCB som frigörs här till andra länder²¹.

Miljömekanism

PCB sprids med vind och vatten och man uppskattar att detta medför ett nedfall. Som tidigare nämnts faller det ner ca 2 ton PCB över Sverige varje år. PCB är mycket giftigt för vattenlevande organismer och skadliga effekter i vattenmiljön är långvariga²². PCB från fogmassorna läcker in i intilliggande byggnadsdelar och till marken. Halterna i inomhusmiljön kan vara förhöjda med upp till hundra gånger. I blodprover tagna på boende i huset med PCB i inomhusluft har högre halter av vissa PCB påvisats²³. PCB tas upp av levande organismer och kan så småningom hamna i djur och föras vidare till människor via föda. Största delen av PCB-intag sker via feta animaliska livsmedel som fisk, mjölk och kött, samt genom bröstmjolk. Barn exponeras redan vid amning för PCB.

Miljögifter såsom PCB kännetecknas inte bara av persistens och toxicitet utan också av deras förmåga att anrikas i levande organismer (bioackumulering). Sådana ämnen kallas PBT (persistent, bioackumulerabr, toxisk). Utöver det kommer deras fettlöslighet. Bioackumulering beräknas genom en fördelningskoefficient i oktanol-vatten, P_{ow} . Ämnen med $\log P_{ow} \geq 3$ är att betrakta som potentiellt bioackumulerande. $\log P_{ow}^*$ för PCB varierar mellan 7-11 beroende på kongener²⁴. Bioackumulerbarheten och fettlösligheten gör att PCB till stor del upplagras i fettvävnaden hos djur och människor²⁵. Detta innebär att PCB-halten i levande organismer kan bli högre i omgivande miljö och ju högre upp i näringskedjorna man kommer desto högre halt av PCB finner man.

---

¹⁸ Öberg et al, 1999

¹⁹ Naturvårdsverket, 1998

²⁰ ATSDR, 2000

²¹ Naturvårdsverket, 1998

²² KIFS 1994:12, 2001:3

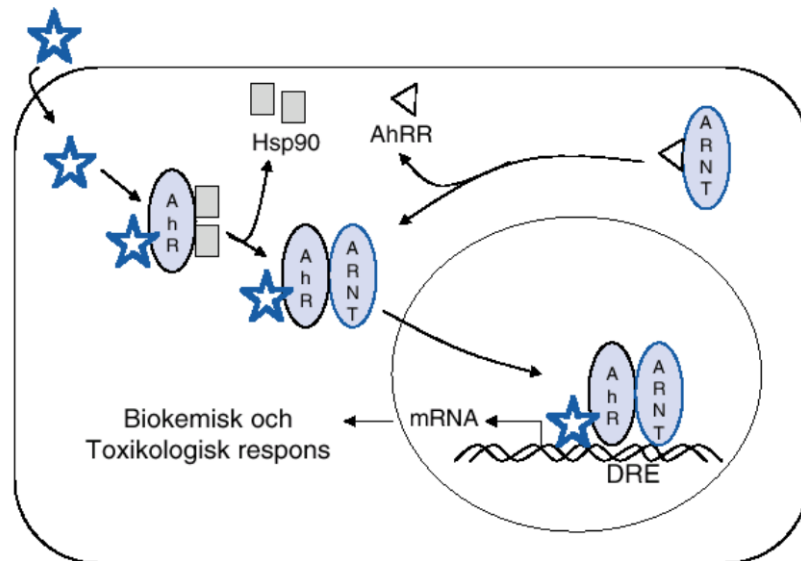
²³ Toxikologiska rådet, 2003

²⁴ Wendy et al, 2002

²⁵ Lambert et al, 1999

Fettlösliga ämnen är svårslösliga i vatten. Detta innebär att de i vatten söker sig till feta substanser. Eftersom merparten av fettinnehåll i vattenmiljön återfinns i levande organismer, partiklar och sediment av organiskt ursprung lagras miljögifterna där. Halter av PCB blir högre i fettlösliga ämnen i levande organismer än i det omgivande vattnet. T ex kan PCB uppträda i hundratals gånger högre halter i en fisk än i det vatten som fisken lever i.

Många toxiska effekter som uppträder i kroppen kan relateras till förändrat genuttryck (transkription). Normalt regleras genernas uttryck genom att t.ex. vissa proteinkomplex exempelvis aktiverade receptorer, binder till DNA och på så sätt startar eller blockerar transkriptionen. Miljögifter kan rubba transkriptionsförloppet på olika sätt. I Figur 8 illustreras verkningsmekanismer av dioxinliknanden ämnen.

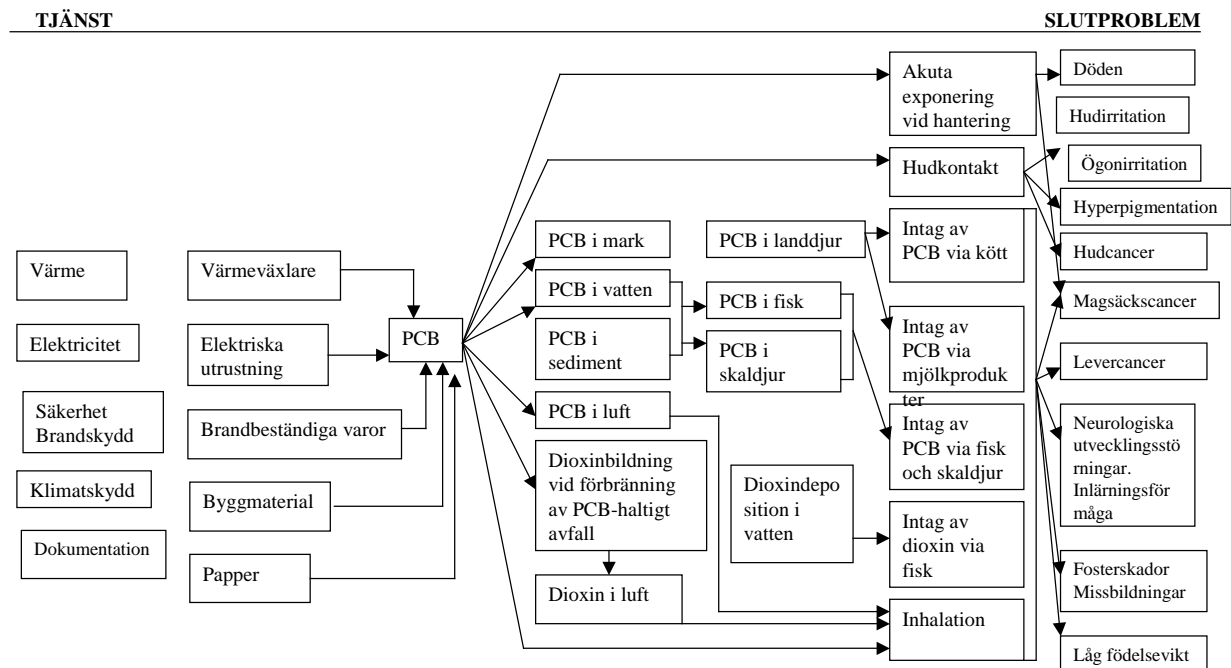

Figur 2 Exempel på verkning av miljögifter. Källa: Öberg Mattias och Håkansson Helen, 2000. Hälsorisker med långlivade organiska miljögifter.

Dioxinlika ämnen passerar genom cellmembranet och binder till Ah-receptorn (AhR). Detta leder till att receptorn aktiveras och bildar ett komplex tillsammans med ett protein som kallas ARNT. Komplexet binder sedan till specifika geners reglerande delar (DRE) och kan på så sätt påverka förmedling av den genetiska informationen. Aktiveringen av Ah-receptorn är ett nödvändigt första steg för att effekter av dioxin och dioxinlika ämnen skall uppkomma²⁶. Cancer, störningar på immunsystemet och reproduktionen samt fosterskador är de allvarligaste skador som relateras till PCB såväl hos djur som hos människor.

²⁶ Öberg Mattias och Håkansson Helen, 2000

Händelsekedja

Figur 3 Från tjänst till problem gällande PCB.

Karaktärisering

Bestäms enligt UMIP, ekv. 1 och 2 ovan.

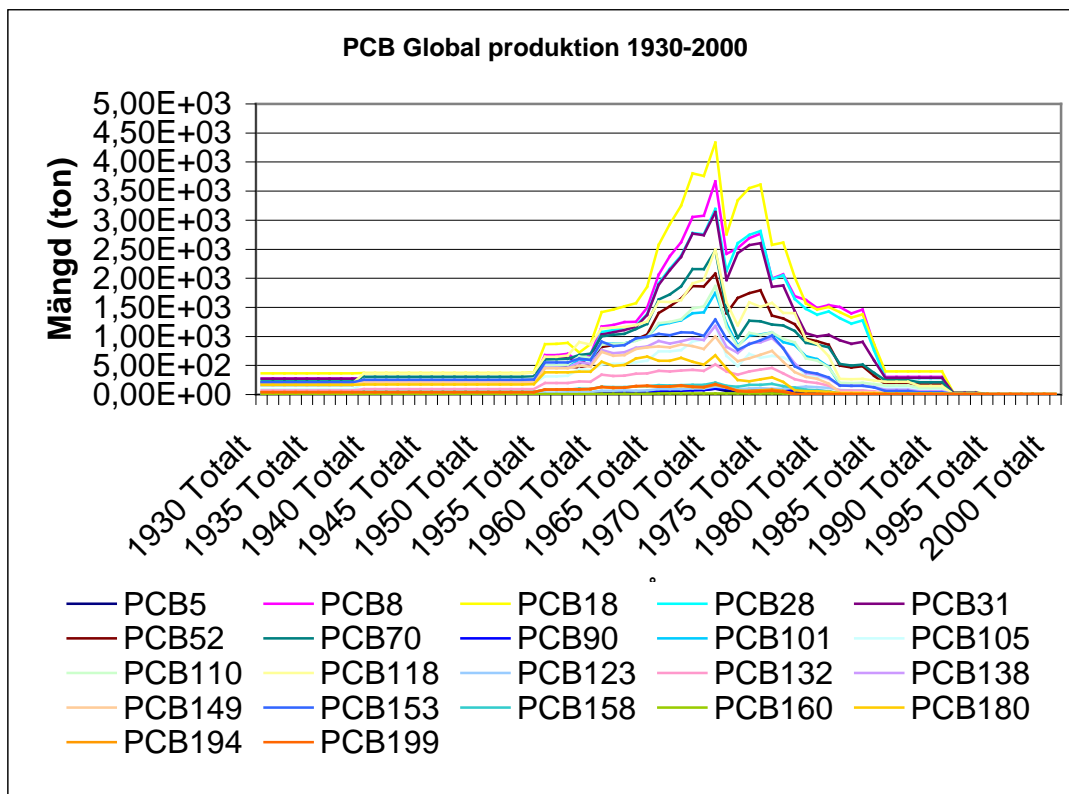
Utveckling

Historiskt

PCB förekommer inte naturligt och fanns därför inte i miljön före den industriella tillverkningen²⁷. Tillverkningen av PCB började 1929 och nådde kulmen på 1970-talet. Idag är tillverkning av PCB förbjudet i många länder runt om i världen. Den totala världsproduktionen av PCB fram till år 1993 har beräknats till 1 324 miljoner ton²⁸. Denna produktionsvolym står för den totala mängden ΣPCB_{22} (22 av PCBs 209 kongener) som enligt tillgängliga data har tillverkats från 1930 fram till 1993, Figur 11. I verkligheten kan volymen vara ännu högre.

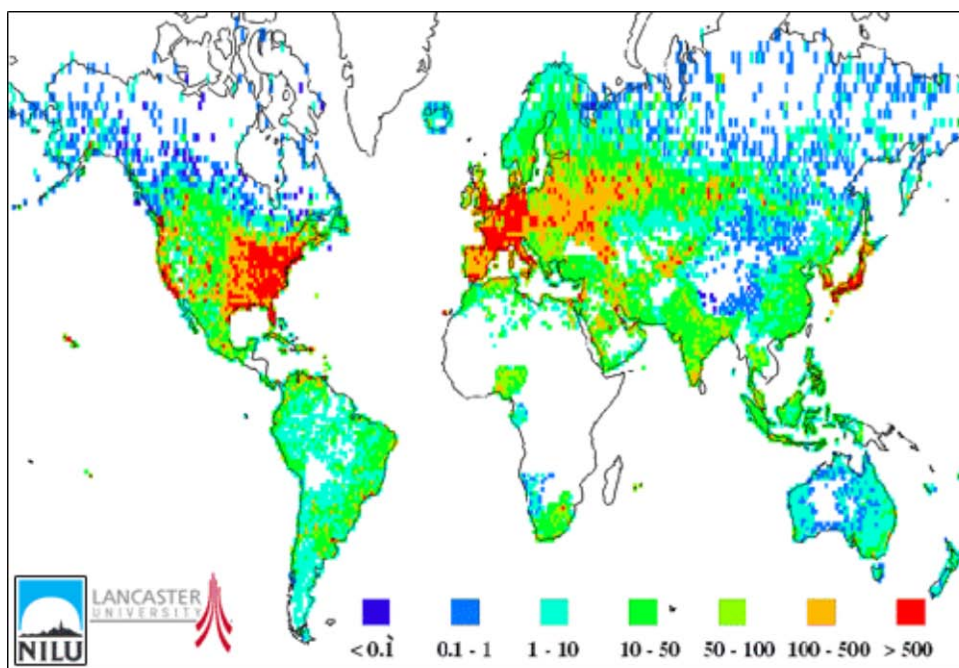
²⁷ ATSDR, 2000

²⁸ Wendy et al, 2002; Breivik Knut, 2002

Figur 4. Global produktion av PCB

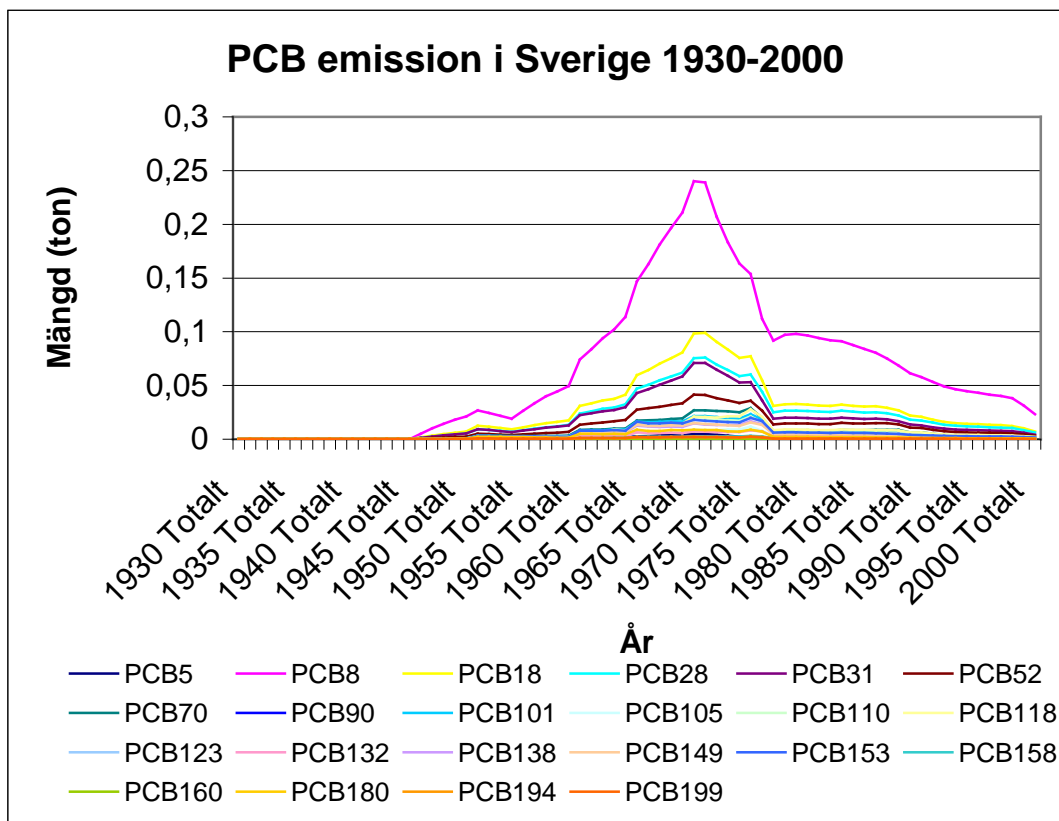
PCB 18, följt av PCB 8 har tillverkats och konsumerats i större mängd än övriga PCB-kongener. Hälften av denna konsumtion har skett i USA. Som framgår av Figur 10 är användningen av PCB global, med en koncentration till högt industrialiserade delar av världen som östra USA och Europa utom Skandinavien.

Figur 5 Världskonsumtion av PCB

I tre olika studier har man uppskattat den totala emissionen av PCB till 82 respektive 96 och 100 tusen ton (Wendy et al, 2002). Den globala emissionen uppskattas till 91 722 ton (Breivik et al, 2001), vilket ligger nära medelvärde från de tre studierna 92 tusen ton.

I Sverige har PCB 18 varit den mest använda genom tiden följt av PCB 28. Den svenska totala konsumtionsmängden följer det globala mönstret och var högst under 1970-talet. Både globalt och i Sverige har emissioner av PCB 8 varit högre än för övriga PCB-kongenerna, se Figur 12. Det är svårt att säga om det kan beror på fysikaliska eller kemiska faktorer eller om PCB 8 har använts i sådana produkter som har hunnit tjäna ut och har deponerats mest genom tiden.

Figur 6. PCB emissioner i Sverige

Framtiden

En stor del av den mängd PCB som producerades under c:a 70 år runt om i världen har ännu inte nått ut i miljön utan finns inbyggt i varor. Ju fler PCB- innehållande varor som tjänar ut desto mer kommer destruktionsrisken att öka. Varor innehållande PCB måste först inventeras så att uttjänta sådana kan hanteras på rätt sätt. Annars finns det risk att spridningen i miljön ökar i takt med åldring av varorna. I länder utan avfallsinfrastruktur kan spridning av PCB i miljön vara svår att motverka.

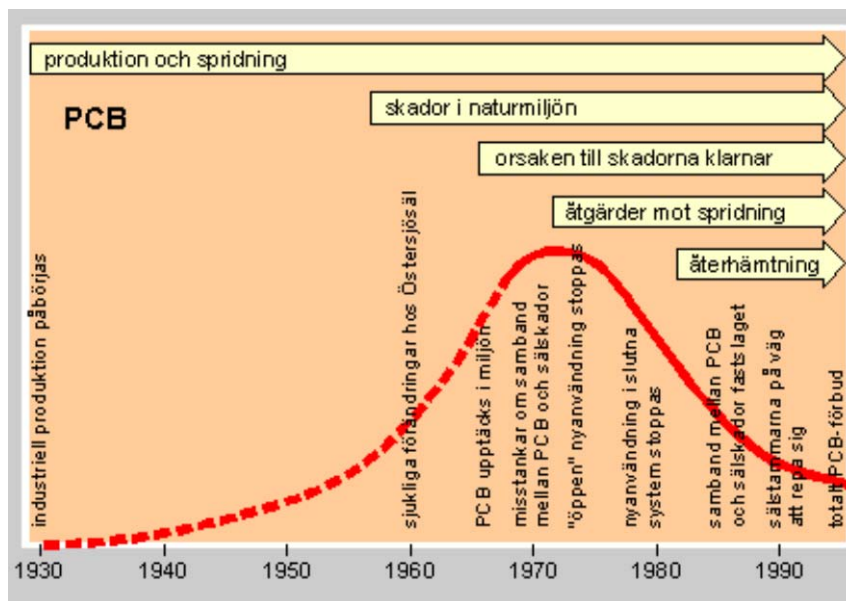

Total varaktighet

PCB är stabila (persistenta) och bryts ner mycket långsamt, vilket innebär att de kan spridas över stora avstånd och kommer att finnas i miljön under lång tid. Detta innebär också att människor och djur kommer att vara exponerade för PCB under lång tid.

Trots att PCB togs i bruk redan på 1930-talet dröjde det ca 35 år innan man upptäckte dess skadeverkningar på miljön och hos människor. I Sverige förbjöds PCB under 1970-talet men de positiva effekterna av förbudet lät vänta på sig till mitten av 1990-talet. Utifrån detta mönster kan man anta att effekten av den totala avvecklingen i EU från år 2010 kan tänkas ske runt 2030-talet. Det kan dröja ytterligare några decennier innan destruktion av PCB-haltiga uttjänta varor kan ske. I utvecklingsländer utan infrastruktur för avfallshantering kan okontrollerad spridning fortsätta att ske i decennier. Detta gäller inte bara PCB utan även andra hälso- och miljöskadliga ämnen.

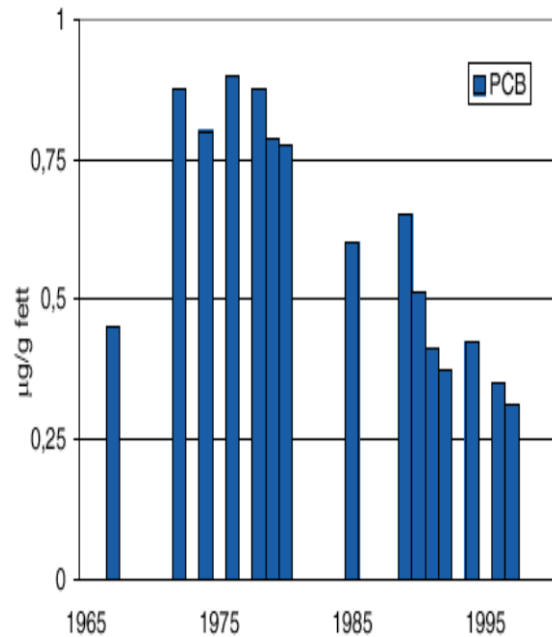
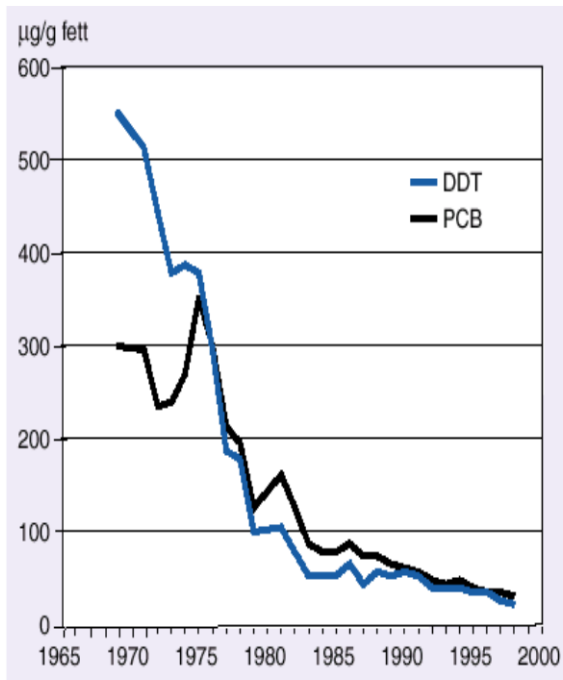
Figur 7 visar hur PCB problemet sett ut i Sverige och Östersjön har en tydlig koppling till de tidigare diagrammen som illustrerar utveckling av konsumtion och emission av PCB globalt och i Sverige. Produktionen och halterna i miljön tycks följas åt och de positiva effekterna av åtgärder mot spridning syns direkt. Av figurerna 8 och 9 kan man också konstatera att PCB-halterna i levande organismer sjunker.²⁹

Figur 7 PCB - händelseutvecklingen i Sverige och Östersjön³⁰

²⁹ Öberg et al, 2000

³⁰ Naturvårdsverket, 2003

Figur 8 Halter av PCB i sillgrisslägg från Stora Karlsö Figur 9 Halter av PCB i svensk modersmjölk
Mot denna bakgrund beräknas varaktighet för de svåraste problemen med PCB bestå i 100 år.
Det stämmer något så när med den översikt av miljöstörningars varaktighet som
Naturvårdsverket har gett³¹.

Omfattning

Geografiskt

På grund av den stora produktionen och att PCB är så långlivad finns den idag spridd över hela världen. Idag beräknas varje människa i den industriella delen av världen ha PCB i kroppen³².

Skador

Som tidigare nämnts är cancer, störningar på immunsystemet och reproduktionen samt fosterskador de allvarligaste skadorna som sätts i samband med PCB. Även skador på inre organ och dödsfall har rapporterats. Redan på 1930-talet rapporterades flera fall av leverskador som ibland ledde till döden bland arbetare som jobbade med tillverkningen av PCB³³.

Sedan förbud av PCB infördes i Sverige har halterna i miljön sjunkit. Koncentration av PCB i miljön utgör idag 15–20 % av halterna på 1960-talet. Tack vare användningsförbud och förbättrade processer i industrin och samhället i den industrialiserade delen av världen har

³¹ Bernes 2001

³² ATSDR, 2000

³³ Naturvårdsverket, 1998

halterna av PCB och andra långlivade organiska ämnen såsom dioxiner sjunkit i miljön sedan 1970- och 80-talen. Samtidigt har man introducerat nya kemikalier med liknande egenskaper, men vars toxicitet och hälsorisker ännu är bristfälligt kända. Ett exempel är bromerade flamskyddsmedel som idag kan spåras i människor och miljö. Här följer exempel på skador från några länder.

Japan

År 1968 drabbades flera tusen japaner av bland annat chloracne, brunpigmentering av naglar och huden, rinnande ögon pga. översekretion, buksmärter och skador på centrala nervsystemet efter att de hade ätit risolja. Oljan visade sig komma från en fabrik där PCB användes i en värmeväxlare. Risoljan kontaminerades med PCB³⁴. Sjukdomstillståndet kallades Yushu³⁵.

Taiwan

En liknande incident som i Japan inträffade i Taiwan. Barn till mödrar som förgiftats av höga halter PCB 1979 hade lägre födelsevikt, försämrad tillväxt och hade mindre huvuden. Påverkan på könsorganen var andra effekter som noterades och som troligen kan ha samband med störningar av hormonsystemen. Dessutom syntes effekter som lägre intelligenskvot och försenad neurologisk utveckling³⁶.

USA

I Michigan har man följt barn till högkonsumenter av förorenad fisk från födseln. De som vid kemiska analyser visade sig ha exponerats för högst halter PCB visade försämrade reflexer och långsammare motorisk utveckling upp till två års ålder. Tester på samma barn vid fyra års ålder visade att de hade sämre kognitiv förmåga än sina jämnåriga kamrater. De högexponerade barnen uppvisade även vid kontroller elva år efter födseln försämringar av minnet och koncentrationsförmågan. Från de amerikanska studierna har man dragit slutsatsen att det är exponeringen som sker under fostertiden som är av störst betydelse. Exponering via modersmjölk verkar inte ha samma betydelse för de negativa effekterna trots att den absoluta mängden av miljögifter är större vid amningen³⁷. I USA förbjöds PCB 1978 men PCB kan än idag hittas i levande organismer³⁸.

Sverige

Sälarna i Östersjön har historiskt sätt drabbats hårt av miljögifter såsom PCB. På 1970-talet var föryngringen av sälstammarna mycket låg. Uppemot 80 procent av honorna var helt ofruktsamma. Senare genomfördes studier på ett slumpmässigt urval av 2 907 yrkesfiskare från ostkusten och 8 493 från västkusten. Fiskarna undersöktes och jämfördes med övriga befolkningen. Det visade sig att yrkesfiskarna åt dubbelt så mycket fisk som den övriga befolkningen, men medan västkustfiskarna i huvudsak åt mager fisk så åt ostkustfiskarna huvudsakligen fet fisk. Ostkustfiskarna påvisade förhöjda halter av PCB i plasma jämfört med kontroller från den övriga regionala befolkningen, medan halterna mellan västkustfiskare och kontrollpersoner från västkusten inte skiljde sig så mycket.

Konsumtion av förorenad Östersjöfisk bland vuxna kan reducera barnens födelsevikt. Yrkesfiskarna vid ostkusten och deras familjer äter förhållandevis stora mängder fet östersjöfisk med högre miljögiftshalter än fisk från västkusten. Mellan 1973-1991 vägde barn

---

³⁴ Naturvårdsverket, 1998, HSDB, 2003

³⁵ HSDB, 2003

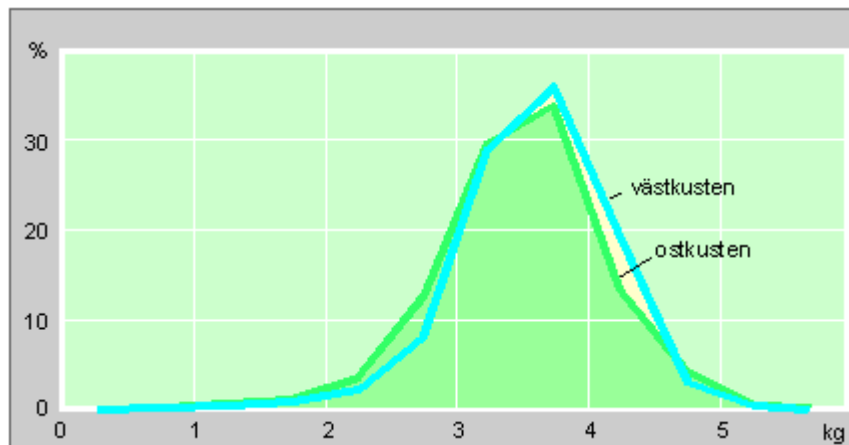
³⁶ Öberg et al, 1999

³⁷ Ibid

³⁸ Manchester et al, 2001

till ostkustfiskare c:a 80 g mindre vid födseln än barn till fiskare från västkusten. Den genomsnittliga födelsevikten används ofta som ett allmänt mått på hälsotillståndet hos olika grupper av spädbarn ³⁹.

Genom samkörning av olika befolkningsregister identifierades 2 175 kvinnor som varit gifta med fiskarna på ostkusten och 7 166 som varit gifta med västkustfiskare. Hustrurna till ostkustfiskarna hade även de fördubblade halterna av PCB i blodet. Fiskarhustrur åt minst dubbelt så mycket lokalt fångad fet fisk som kvinnor från den övriga befolkningen. Jämförelse mellan barn födda från båda kvinnogrupperna påvisade en signifikant lägre födelsevikt hos barnen från ostkusten än från västkusten, Figur 10. ⁴⁰

Figur 10. Jämförelse av födelsevikt mellan barn från yrkesfiskarna på västkusten respektive ostkusten. ⁴¹

Bland fiskkonsumerande däggdjur, som sälar och mink, har nedsatt fortplantning satts i samband med höga koncentrationer av PCB ⁴². Även utveckling av hyperadrenocortisism har satts i samband med höga koncentrationer av PCB i dessa däggdjur. Hyperadrenocortisism betecknas som ett sjukdomskomplex med påverkan på binjurebarken som utlösande orsak. Till sjukdomsbilden hör skador på hud, klor, njurar, svårläkta sår och hög frekvens av livmoderstumörer. Synbara effekter på hormonbalansen, immunförsvaret och ämnesomsättningen har också observerats hos dessa djur. Reproduktionsstörningar och rubbad hormonbalans på grund av POP (persistent organic pollutants – persistenta organiska föroreningar) har också rapporterats från andra djurarter och i andra delar av världen.

³⁹ Manchester et al, 2001

⁴⁰ Ibid

* $TEQ = \sum(TEF_i * C_i)$ där C är koncentrationen av varje enskild kongen

⁴¹ Rylander et al. 1995

⁴² ATSDR, 2000; Öberg et al, 1999

Bilaga 4 Beskrivning av DEHP

Ftalater förekommer överallt i vår omgivning och vi antar att människor kontinuerligt exponeras för låga halter. Ftalater är ämnen med låg vattenlöslighet/hög fettlöslighet och låg flyktighet. De är flytande inom stora temperaturintervall, exempelvis för DEHP inom -50 °C - 340 °C. På grund av sin låga vattenlöslighet hydrolyseras ftalaterna relativt långsamt. Hastigheten varierar dock med lösligheten och temperaturen.

Ftalaternas fysikaliska och kemiska egenskaper har gjort dem lämpliga som mjukningsmedel i polymerer som plast och även gummi. Dietylhexyftalat (DEHP) står för över hälften av användningen av ftalater i Sverige. Andra vanliga ftalater är diisodecylftalat (DIDP), di-n-oktylftalat (DNOP), diisononylftalat (DINP), dietylftalat (DEP), dibutylftalat (DBP) och butylbensylftalat (BBP).

Ftalaterna är användbara för många tillämpningar, särskilt för PVC, och är dessutom billiga. Största mängderna av dem återfinns i produkter för golvbeläggning, tapeter, kabel, folie och vävplast. Ftalater har också använts som mjukningsmedel för bindemedel i olika slags färg, fogmassa och lim. Det finns flera andra användningsområden för ftalaterna, de med kortare kedjor används exempelvis som lösningsmedel i parfymer och bekämpningsmedel.⁴³

Vad är problemet?

DEHP bryts ner i atmosfären, men i vatten, sediment och miljöer med låga temperaturer och dålig tillgång till fritt syre sker nedbrytningen långsammare. Bioackumulerande egenskaper kombinerade med reproduktionstoxicitet samt den breda användningen av ämnet gör DEHP till ett karateristiskt problemämne.

Pågående aktiviteter

Kapitlet saknas.

Miljömekanism

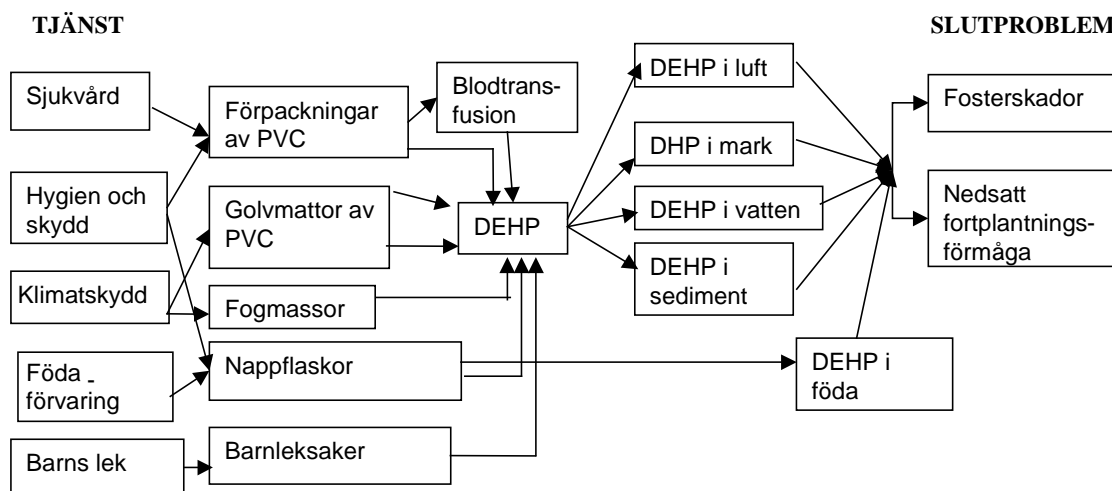
Ftalater når ut i miljön via läckage och spridning från varor och avfallsupplag, samt som nedfall efter lufttransporter. Ämnet förekommer över hela jorden i låga halter. Människor kan exponeras genom inandning, föda, vatten eller direktkontakt. Småbarn exponeras även för ämnet under graviditeten om mamman är exponerad och via bröstmjölken. Dessutom kan barn exponeras via leksaker som stoppas i munnen. Inom sjukvården sker exponering genom plastslangar vid exempelvis blodtransfusioner, dialys, respirator, hjärt-lungmaskin. Det är troligtvis här som den högsta exponeringen sker.

---

⁴³ Kemikalieinspektionen, 2003.

Som tidigare nämnts är ämnen med $\log Pow > 3$ att betrakta som potentiellt bioackumulerande. $\log Pow^*$ för DEHP är 7,5 vilket innebär att ämnet kan anrikas i fettvävnader⁴⁴. Ett annat mått på bioackumulering är biokoncentrationsfaktorn (BCF). Ämnen med BCF högre än 5000 betecknas som mycket bioackumulerande medan ämnen som har en BCF högre än 2000 betecknas som bioackumulerande. DEHP har en BCF på 2500 för musslor. Ryggradslösa djur har lägre förmåga att omsätta DEHP än ryggradsdjur⁴⁵. Detta innebär att BCF för ryggradsdjur kan vara lägre.

Händelsekedja

Figur 11 Från tjänst till skador gällande DEHP (dietylhexyftalat).

Karaktärisering

Beräknas enligt UMIPs metod, ekv. 1 och 2.

Utveckling

Historiskt

I likhet med PCB är DEHP inget naturligt ämne. All DEHP som finns i miljön är ett resultat av antropogena aktiviteter. Också i likhet med PCB har DEHPs mjukningsegenskaper nyttjas vid tillverkning av PVC-plaster och andra styva plastprodukter. Som tidigare nämnts finns DEHP i plastmattor, fogmassor, sjukvårdsartiklar samt plastleksaker. Ftalater har framställts

⁴⁴ Ibid

* $\log Pow$, Ett mått på benägenheten hos en kemikalie att ackumuleras i fettvävnad

⁴⁵ Kemikalieinspektionen, 2003

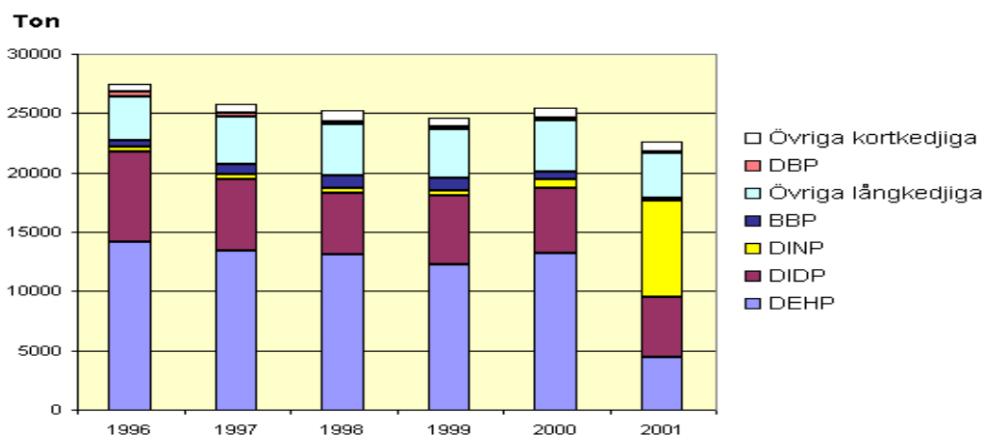
sedan 1920-talet och i större skala sedan 1950-talet när PVC-industrin växte fram⁴⁶. DEHP har produceras i över 40 år. Till skillnaden från PCB tillverkas DEHP fortfarande runt om i världen. DEHP är den mest använda mjukgöraren i plaster runt om världen.

År 1997 beräknades den årliga produktionen av DEHP till 595 tusen ton i Västeuropa. Detta är ett stort bidrag till den globala produktionen som har uppskattats till 1-4 miljoner ton. 186 tusen ton av den producerade mängden exporterades till länderna utanför Europa. Samtidigt importerades 67 tusen ton DEHP till Europa. Totalt var den europeiska konsumtionen av DEHP ca 476 tusen ton varav 362 tusen ton användes i PVC material för inomhusbruk såsom golvmattor. Den årliga emissionen av DEHP i Västeuropa beräknas till 29 tusen ton varav:

- C:a 5 % (1450 ton) sker under framställning av ämnet
- C:a 5 % (1450 ton) vid industriell användning av ämnet
- C:a 89 % (28 999 ton) under användning av produkter innehållande DEHP
- C:a 1 % (290 ton) vid avfallshantering

En hel del emissioner sker från kablar som är nedgrävda i marken. Men eftersom DEHP bryts ner i marken har man inte tagit med denna emissionskälla i beräkningen av emissioner under användning av produkter innehållande DEHP. Koncentration av DEHP har mätts till $< 3 \mu\text{g/l}$ i ytvatten, ofta runt 5 mg/kg TS i sediment men max $146 \mu\text{g/kg TS}^*$. Snitthalten i slam från kommunala reningsverken i Sverige, Norge, Danmark, Nederländerna och Tyskland är 100 mg/kg TS .⁴⁷

Inom EU har man studerat riskerna att använda ftalaterna. DEHP klassificerades som reproduktionsstörande. Som det framgår av figur 55 ökar användningen av DINP i Sverige samtidigt som användningen av DEHP minskar.

Figur 12 Användning av ftalater i kemiska produkter i Sverige. Källa: Kemikalieinspektionens statistik.

⁴⁶ <http://www.kemi.se/kemamne/ftalater.htm> reviderad 2001

* TS = Torrsubstans

⁴⁷ Kemikalieinspektionen, 2003.

Trots denna minskning räknas DEHP till de tio största CMR-ämnena som förekommer i kemiska produkter i Sverige år 2001⁴⁸;

- Kloreten (vinylklorid)
- Stenkolstjära
- Dietylhexylftalat (DEHP)
- Tunga nafteniska petroleumdestillat
- Kreosot
- Dimetylformamid
- Akrylnitril
- Trikloreten (tri)
- Blyoxid
- Extrakt av tunga paraffiniska petroleumdestillat

Framtiden

En stor del av den mängd DHP som har producerats genom åren har gått till framställning av PVC-produkter, däribland PVC-mattor. PVC-mattor har en normal livslängd på minst 50 år. Även om tillverkning av DEHP skulle stoppas idag kommer t.ex. många befintliga hus med golv-mattor av PVC att innehålla och vara en stor DEHP-källa i samhället. Då en stor del av DEHP-emissioner sker under användning av produkter innehållande ämnet innebär detta att problemet med exponering för DEHP kommer att fortsätta i framtiden. Tillverkning och användning av DEHP är idag inte förbjudet förutom som komponent i barnleksaker inom EU.

Varaktighet

Mot bakgrund av den mängd DEHP som omsätts i Europa (c:a 476 tusen ton) år 1997 och hänsynstagen till att den största delen av denna mängd (c:a 362 tusen ton) användes som tillsats i PVC-material för inomhusbruk där livslängden är minst 50 år antar vi att problemet med DEHP kommer att bestå i minst 50 år.

Omfattning

Geografiskt

DEHP tillverkas och används runt om i världen. DEHP transporteras i miljön via luft. Transporten sker över nationsgränser men eftersom ämnet bryts ner i luften antar vi att det inte stannar lika länge i miljön som PCB. Därför behandlas det som ett regionalproblem med EU som referensområde.

Skador

Studier kring hälsoeffekter av ftalater har huvudsakligen handlat om djurförsök. I dessa studier har man sett att ftalater har effekter på fortplantningsorgan och fortplantningsförmåga samt lever. Det finns misstankar om att vissa ftalater kan ha hormonstörande effekter och även kan påverka könsutvecklingen. DEHP orsakar levercancer hos mus och råttor, men detta anses inte vara relevant för människa.

---

⁴⁸ Kemikalieinspektionen och Statistiska Centralbyrån, 2003.

DEHP är toxiskt och kan ge nedsatt fortplantningsförmåga och fosterskador. DEHP har en LD₅₀ som varierar mellan på 25-34 g/kg beroende på testdjurens art. En dos på 3g/kg dödar möss och råttor efter 90 dagar och en dos på 0,4 g/kg leder till en viktreduktion efter några dagars exponering. Många studier på däggdjur har påvisat testikelatrofi vid exponering för 10-20 g DEHP/kg kroppsvikt. Hos mus observerades missbildningar vid intag av 0.5-2 g/kg och fosterskador vid intag av DEHP i doser över 10 g/kg. Cancer har påvisats hos mus vid intag av 6-12 g/kg och 3-6 g/kg hos råttor.⁴⁹

Med tanke på den diffusa spridningen av ftalaterna och den kontinuerliga exponeringen betraktar vi de allvarliga effekter som påvisats i djurförsök som möjliga allvarliga hälsoeffekter hos människa. Människor utsätts för många andra ftalater liksom andra typer av kemikalier. Men gränsvärden sätts för enskilda substanser och i regel svårt att förutse hur flera ämnen kan samverka med varandra. Småbarn och foster kan betraktas som en särskild riskgrupp eftersom djurförsöken visar att unga djur är känsligare än äldre för exponering och att ftalaterna kan föras över från mamman till fostret. Patienter som genom exempelvis blodtransfusioner, dialys, respirator eller hjärt-lungmaskin utsätts för höga halter av ftalater direkt i blodet är en annan riskgrupp.⁵⁰

---

⁴⁹ WHO, 1992

⁵⁰ IMM, <http://www.imm.ki.se/national/Ftalater.html> uppdaterad 030708